

HIEILIGE EFREM DE SYRIER

WERKEN DEEL 6

Uitgever Gozalov Books
Den Haag

Met de zegen van de zeer Hooggewijde SIMON,
Aartsbisschop van Brussel en België

Ter nagedachtenis van Archimandriet Thomas, die door zijn ziekte niet
meer zelf de uitgave heeft kunnen voorbereiden.

ISBN: 9789079889570

© Klooster Moeder Gods Portaitissa & Gozalov Books, Den Haag, 2019

portaitissa@skynet.be

gozalovbooks@planet.nl

Oorspronkelijk uitgegeven in het Grieks

door 'To Periboli tès Panagias'

1e druk: Thessalonika, 1995

Vertaald door M. Theodora Portaitissida

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar ge-
maakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook worden opgeslagen in een
geautomatiseerd gegevensbestand zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

OVER DE WAPENRUSTING, VOOR DE MONNIKEN	7
AANSPORING MET BETREKKING TOT DE HESYCHIA.....	22
OVER DE MATIGHEID, EN DAT WE NIET JALOERS MOETEN ZIJN OP DE ZONDAARS, DIE DE TIJD ALS VOORWENDSEL GEBRUIKEN, EN OVER NOACH.....	24
OVER LOT, EN OVER DE VEILIGHEID.....	25
VERHANDELING OVER DE PROFEET ELIA	28
VERHANDELING OVER DE PROFEET DANIEL EN DE HEILIGE DRIE JONGELINGEN EN OVER HEM DIE ZEGT: DE TIJD IS SLECHT, IK KAN NIET GERED WORDEN	33
VERHANDELING OVER HET PRIESTERSCHAP	35
ANTWOORD OP EEN VRAAG VAN EEN BROEDER OVER DE PRIESTER ELI	40
OVER DE FEESTEN	45
VERHANDELING OVER HEN DIE IN CHRISTUS ONTSLAPEN ZIJN	47
OVER DE ASCEET JULIANOS	59
VERHANDELING TEGEN DE KETTERS.....	65
AAN DE MONNIK JOHANNES.....	86
OVER HEN DIE DE NATUUR VAN DE ZOON ONDERZOEKEN	96
TEGEN HEN DIE ZEGGEN DAT DE AARDBEVINGEN HET GEVOLG ZIJN VAN EEN ZWELLEN VAN DE AARDE	103
DAT NIEMAND ZICH MOET LATEN BEDRIEGEN DOOR DE HELLEENSE BEGRIPPEN	105
 VRAGEN EN ANTWOORDEN.....	 108
 FRAGMENTEN.....	 119
We moeten ons niet bedrinken aan wijn en niet omgaan met vrouwen.....	119
Over de inblazing	120
En hij stichtte een stad	121
Toen Jered honderd tweeënzestig jaar geleefd had ...	121
Kort daarna.....	122
Kort daarna.....	122
In dit alles zondigde Job met zijn lippen niet.....	123
Laat de troon van verderf geen enkele band met u hebben ...	123
Maar de tollenaar bleef van verre staan	124

Over de geboorte van de Heer	124
FRAGMENTEN VAN AANSPORINGEN	125
I.	125
II.	125
III.	126
GEBEDEN.....	129
Gebed	129
Gebed	129
Gebed	131
Gebed	131
Gebed	132
Gebed	133
Gebed	134
Nog een gebed.....	135
Nog een ander gebed.....	135
Gebed	135
Gebeden	138
Rouw, voor de Vespers van maandag	138
Rouw, voor de Vespers van dinsdag.....	143
Rouw, voor de Vespers van woensdag	148
Rouw, voor de Vespers van donderdag.....	152
Rouw, voor de Vespers van vrijdag.....	157
Rouw, voor de Vespers van zaterdag	161
Ander gebed	167
Rouw, voor de Vespers van maandag	168
Gebed van de heilige Efreem	172
GEBEDEN TOT DE MOEDER GODS.....	173
Gebed tot de alheilige Moeder Gods	173
Gebed tot de Moeder Gods.....	173
Gebed tot de Moeder Gods.....	175
Gebed tot de Moeder Gods.....	176
Gebed tot de Moeder Gods.....	180
Gebed tot de Alheilige Moeder Gods	184
Gebed tot de Moeder Gods.....	187
Gebed tot de Moeder Gods.....	191
Gebed tot de Alheilige Moeder Gods	193

Gebed en biecht tot de Alheilige Moeder Gods	196
Gebed tot de Alheilige Moeder Gods	198
Eindnoten	201

OVER DE WAPENRUSTING, VOOR DE MONNIKEN

De wapenrusting van iemand die wil strijden voor Christus moet zodanig zijn dat hij weerstand kan bieden aan de duivel en waardig wordt in de ogen van onze Verlosser. Wat is die wapenrusting, monnik? Luister maar! Draag als harnas het geloof¹, als een mosterdzaadje², in de eenwezenlijke en ondeelbare Drieëenheid. Want een mosterdzaadje is helemaal rond en heeft geen spleten of uitstekende gedeeltes; het is helemaal rond en is vurig als een vlam. Zulk een geloof had Petros, de coryfee van de Apostelen, die beledigd dat Christus de Zoon is van de levende God³ en die de sleutels van de hemel ontving en de macht over hemelse en aardse dingen.

Verwerp u zulk een wapenrusting, broeder, opdat ook gij genade van God ontvangt; want hij die zulk een liefde en het volmaakte geloof heeft, zal in ieder geval waardig geacht worden een genadegave te ontvangen, zoals de Heer het onderricht heeft toen Hij zei: "Als gij geloof hebt als een mosterdzaadje, zult ge tegen deze berg zeggen 'hef u op en werp u in de zee', en het zal gebeuren"⁴.

Ziet ge dat hij een of andere genadegave waardig geacht wordt? Hem wordt als genadegave een geest van verstand gegeven, want als iemand gelooft, dan ontvangt hij begrip. Hem zal ook een geest gegeven worden waardoor hij niet zijn naaste veroordeelt. Vervolgens zal hem een woord van wijsheid gegeven worden, en daarna de genadegave van genezingen⁵, want hij geneest hen die zwak zijn in hun geloof en bemoedigt degenen die hun moed verliezen. Dat alles wordt bewerkt door één en dezelfde Geest⁶. Maar er zijn natuurlijk ook mensen die wel het geloof hebben, maar niet de werken doen. Dan hebben ze niet echt het geloof, want hun geloof is dood. De Apostel zegt immers dat het geloof zonder de werken dood is⁷. Hij die geloof heeft en de werken ervan doet, hij is het die het geloof heeft dat vurig is, zoals het mosterdzaadje.

Verwerp dus dat geloof, broeder, en word geheel volmaakt in het geloof en vurig in uw instelling, opdat ge de geboden van onze Verlosser onderhoudt, en ook gij van Hem moogt horen: "Zeer goed, goede en trouwe knecht: ga in tot de vreugde van uw Heer"⁸. De Heer noemde hem goed wegens zijn werken en Hij noemde hem trouw wegens zijn geloof.

Draag in plaats van een helm de hoop op de toekomstige goederen die geen oog heeft gezien, en geen oor heeft gehoord en in geen mensenhart

is opgekomen⁹, waarin zelfs Engelen begeren een blik te slaan¹⁰. Want die hoop zal u een machtige troost geven bij lijden en verdriet, en de herinnering eraan zal u blij maken. Want dat is waar de gelukzalige Martelaren van Christus hun blik op hadden gericht bij de folteringen en al die vreselijke straffen en de felheid van het vuur. Die hoop, waarnaar zij verlangden, hadden zij voor ogen, daarom ook verdroegen zij alles vol ijver en dankbaarheid, om die te verkrijgen. Want ook Mozes had die hoop als beloning voor ogen en daarom wilde hij niet langer een zoon van de prinses heten. Hij beschouwde die hoop als verhevener dan alle rijkdommen van Egypte, en daarom verkoos hij samen met het volk van God te lijden in plaats van tijdelijke goederen in dit zondige leven te verkrijgen¹¹. Houd deze hoop voortdurend voor uw ogen, broeder, opdat het verlangen ernaar u belet aan de tijdelijke goederen te denken. En dat niet alleen, maar dat het ook uw ijver aanzet tot elk goed werk.

En in plaats van een gordel moet ge u omgorden met de volmaakte liefde tot God en tot de naaste, want daardoor zult ge snel kunnen lopen en niet struikelen. Hij immers die zijn middel omgordt kan overal gemakkelijk overheen springen zonder te struikelen; hoeveel te meer zou dan iemand die zich omgordt met liefde niet alle hindernissen met gemak te boven kunnen komen? Want de liefde, zo zegt de Apostel, bedekt alles en verdraagt alles¹². Daarom is de liefde de vervulling van de Wet¹³. Dat is ook de liefde die de gelukzalige Paulos verworven heeft, die zei: "Wie is er zwak en ik zou het niet zijn? Wie dreigt er te vallen en ik zou niet ook lijden?"¹⁴

Ziet ge dat het een liefde is die mee lijdt? "O, gelukzalige Paulos, waarom spant ge u zo voor mij in? Zult gij soms voor mij gestraft worden? Gij hebt voorgoed de loop voleindigd, het geloof trouw bewaard en u wacht de krans van gerechtigheid¹⁵. Wat vraagt ge nog meer? Waarom doet ge uzelf verdriet aan en zijt ge zwak omwille van mij? 'Ja', antwoordt ge, 'de liefde dwingt me ertoe.'" Ziet ge de liefde? Doordat hij door middel van de liefde de Wet vervulde, werd hij, hoewel hij nog bekleed was met een sterfelijk lichaam, waardig geacht opgevoerd te worden tot de derde hemel, en onuitsprekelijke woorden te horen, die het een mens niet geoorloofd is uit te spreken¹⁶.

En draag in plaats van schoeisel de nederigheid, want zoals schoeisel met de voet getreden wordt, zo is iemand die de nederigheid verworven heeft, bereid door allen met de voeten getreden te worden. Verwerf ook gij de nederigheid, broeder, want zij is geen lichamelijk maar een geeste-

lijk schoeisel, en zij zal u bewaren, zodat uw voet zich niet stoot aan een steen¹⁷, want de steen is Christus¹⁸. Uw nederigheid zal u bewaken, zodat ge niet tegen Christus zondigt. Want ook de gelukzalige David zei, toen hij de nederigheid had verworven: "Ik ben een worm, geen mens"¹⁹.

Ziet ge de nederigheid van de Profeet en koning? Hij had voortdurend de Heer voor zijn ogen omdat zij aan zijn rechterhand was om hem te beschermen, opdat hij niet zou wankelen²⁰, dat wil zeggen opdat hij niet tot zonde zou vervallen. Ziet ge hoezeer God de nederigheid liefheeft, mijn beste? En hoe dicht degene die haar bezit tot Hem nadert? En Hij houdt altijd Zijn blik op haar gericht, zoals geschreven staat: "God is Hij Die woont in den hoge, maar neerziet op het geringe"²¹; en ook nog: "Zijn ogen zijn gericht op de arme"²².

Als ge het woord "arme" hoort, geliefde broeder, moet ge niet denken dat het gaat om een arme die geen geld heeft, want vele koningen hebben aan God behaagd en vele armen zijn ten verderve gegaan. Neen, hij noemt de nederige arm, in overeenstemming met hetgeen gezegd is: "Zalig zijn de armen van geest, want van hen is het Koninkrijk der hemelen"²³. Ja, geliefde broeder, verneder u onder de machtige hand van God, opdat Hij u verheft²⁴ in het Koninkrijk der hemelen, dat onze Verlosser beloofd heeft aan de nederigen.

En in plaats van een schild moet ge uzelf geheel en al versterken door al uw ledematen en uw hart te verzegelen met het kostbare kruis. En dat niet alleen door het kruisteken met uw hand te maken, maar ook met uw gedachten; en al uw bezigheden, uw komen en uw gaan in alle omstandigheden, uw zitten, uw staan en uw liggen, alles wat ge meemaakt. Ge moet alles eerst verzegelen in de naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest, want die naam is een zeer krachtig wapen, en niemand kan u ooit schaden als ge rondom versterkt zijt door dat wapen. Want als iemand die het zegel heeft van de aardse koning door niemand geschaad kan worden, hoeveel te meer geldt dan voor ons die een dergelijk zegel hebben, dat van de grote hemelse Koning, dat wij door niemand overweldigd kunnen worden? Dat wapen moet ge dus vaak gebruiken, broeder, want het weerstaat heel goed aan de pijlen van de Vijand, en vooral aan zijn zwaard, dat wil zeggen de bittere en vreeswekkende toorn. Want de toorn doodt als een tweesnijdend zwaard in één beweging degene die hij slaat, zoals geschreven staat: "Zijn geneigdheid tot woede zal zijn ondergang zijn"²⁵. Laat daarom nooit na, broeder, u te verzegelen met het teken van het kruis, dan zult ge de strikken die de Duivel voor u verborgen heeft, kunnen vernietigen. Want er staat geschreven: "Op de weg die ik

ging hadden zij een valstrik voor mij verborgen"²⁶. Verzegel u dus altijd, dan zal het kwaad uw geest niet naderen.

En in plaats van een boog moet ge uw handen uitstrekken in gebed, zoals geschreven staat: "Hij maakt mijn armen tot een bronzen boog"²⁷. Want waarlijk, handen die bewust opgeheven zijn in gebed, zijn een bronzen boog tegen de vijanden, zoals ook de pijl die door zo iemand wordt afgeschoten het doelwit raakt. Als ge uw gedachten laat afdwalen in dagdromerij, zult ge worden als iemand die een boog vasthoudt, maar er niet in slaagt de pijl tegen zijn tegenstander af te schieten, omdat hij hem in het oneindige schiet. En ge zult de Vijand nooit bang maken door dat schot, omdat ge weliswaar een boog vasthoudt, maar de pijl niet tegen hem afschiet maar in het oneindige. Wat ik daarmee bedoel? Wanneer iemand bewust bidt, en zijn gedachten niet toestaat af te dwalen, en zich ervan bewust is Wie hij ontmoet en met Wie hij spreekt, dan zal zijn gebed tot God naderen. Dan zal hij de Vijand zeer veel verdriet doen, alsof hij hem een pijl in het hart schiet, omdat ook de ziel dan met Gods genade grote vorderingen maakt. De Vijand zelf wordt dan als stof dat door de wind wordt weggeblazen en verdwijnt, want hij wordt verjaagd door de Engel van God. Ge ziet: wanneer iemand bewust bidt doet hij de Vijand verdriet, en wanneer hij zijn gedachten gevangen laat nemen, maakt hij de Vijand sterker.

Ge moet dus bewust bidden, broeder. En als hij uw geest afleidt op de tijd waarop ge bidt, door uw ogen of door welk ander middel ook, weet dan dat het zijn werk is, en laat u niet dwingen uw gebed te beëindigen. Integendeel, onderzoek uzelf korte tijd, concentreer uw geest weer, dan kunt ge bewust bidden. Dan weet ge wat ge van God vraagt, en waarom ge Hem dat vraagt, en zult ge niet zinloos spreken en doelloos vele woorden gebruiken. Want dat is namelijk het werk van de Duivel: de gedachten weg te slingeren naar het oneindige, en de mens niet standvastig te laten blijven bij wat hij najaagt. Want hij weet dat als de mens standvastig blijft op het uur waarop hij bidt, zijn Schepper zijn gebed zal verhoren, zelfs al zou hij misschien een grote zondaar zijn. Daarom geeft hij heimelijk zinloze praat en vele woorden in, opdat de gedachten afgeleid en in het oneindige weggeslingerd worden. En dan denken, beschouwen en zeggen we verder heel andere dingen in onze geest, zelfs als we onze handen hebben opgeheven.

Daarom, broeder, moet ge wat ge najaagt en waar ge in elke omstandigheid behoefte aan hebt, aan God vragen. Kijk naar de twee blinden die

naar God toekwamen en riepen: “Heb medelijden met ons, Zoon van David”²⁸. Welk antwoord gaf de Heer hen? “Wat wilt ge dat Ik voor u doe?”²⁹ En zij vroegen Hem hun pijn te genezen en het verlangen van hun hart te vervullen, dat wil zeggen hun ogen te openen³⁰. Zeiden ze soms “Geef ons iets wat we werkelijk nodig hebben”? Zeiden ze soms “Geef ons een gewaad, want we zijn arm”? Integendeel: ze vroegen wat ze najaagden. Kijk ook naar de Kananese vrouw die de Heer achterna riep en zei: “Heer, ontferm U over mij, want mijn dochter wordt hevig gekweld door een demon”³¹. Zei ze soms iets anders dan de pijn van haar hart? En alle anderen die bij Hem kwamen, zeiden zij niet tegen Hem wat hun hart pijn deed? Zo ook de vrouw met de bloedvloeiing: ze kwam toch bij Hem wegens haar bloedvloeiing³²? En als een zieke naar een arts gaat, toont hij hem toch ook wat hem pijn doet? Ook gij, broeder, moet Hem de pijn van uw ziel tonen. Kijk naar Hem met de geestelijke ogen van het geloof, overeenkomstig hetgeen geschreven staat, zetelend op een hoge en verheven troon³³, en de legerscharen van Engelen en Aartsengelen die voor Hem staan. En nadat ge u voor Zijn goedheid hebt neergeworpen, laat uw smeekbede zich dan voor Hem uitstorten³⁴. Biecht eerst uw zonden op en deel Hem dan uw woorden mee, dat wil zeggen uw verdriet, opdat Hij u in Zijn goedheid Zijn medelijden toont en Zijn barmhartigheid over u uitstort met de woorden: “O ziel, groot is uw geloof, u geschiede zoals gij wilt”³⁵.

Luister, geliefde: als ge nog probeert te verkrijgen wat ge vraagt, moet ge niet ophouden tot Hem te roepen, niet nalatig zijn, want dan verhoort Hij u misschien niet. Herinner u de Kananese vrouw en streef haar volharding na: hoe zij probeerde te verkrijgen wat zij vroeg en hoe Zijn leerlingen wegens haar naar Hem toe gingen en zeiden: “Laat haar toch weggaan, want ze roept ons na”³⁶. Hij stuurde haar toch niet helemaal weg? Hij stelde haar toch alleen maar wat op de proef, en gaf haar daarna toch wat ze vroeg³⁷? Lieten wij ons maar onderrichten door haar gedrag, dan zouden wij leren standvastig te blijven in ons vragen wanneer wij beproefd worden, en werkelijk verkrijgen, ook al zijn we zondaars, zoals ook die vrouw van een ander ras, uit Kanaän, zoals ook de Heer geboden heeft met de woorden: “Wanneer iemand van u een vriend heeft en midden in de nacht tot hem gaat en tot hem zegt: ‘Vriend, leen mij drie broden, want een vriend van mij is op zijn reis bij mij gekomen en ik heb niets om hem voor te zetten’, en deze van binnenuit antwoordt: ‘Val mij niet lastig; de deur is reeds gesloten en mijn kinderen en ik zijn al naar bed, ik kan niet opstaan om ze u te geven’ – Ik zeg u: al zal hij niet opstaan en ze geven omdat het zijn vriend is, dan zal hij toch opstaan wegens zijn

hardnekkig aanhouden en hem geven zoveel hij nodig heeft. Zo zeg Ik u ook: bidt, en u zal gegeven worden³⁸. Zoals ook de psalm zegt: “Volhardend verwacht ik de Heer, en Hij heeft acht op mij geslagen en mijn smeking verhoord³⁹”.

Daarom, broeder, moet ge niet opgeven maar geduldig afwachten, dan zult ge verkrijgen wat ge nodig hebt. Luister naar me, broeder, en ik zal u een raad geven: als ge uw God om iets vraagt, vraag Hem dan niet het op dat moment te verkrijgen, maar laat het volkomen deel uitmaken van wat ge vraagt. Wat ik daarmee bedoel is dit: vaak bedrukken slechte gedachten u, en dat maakt u verdrietig. Dan wilt ge God vragen dat Hij de strijd lichter voor u maakt, maar vaak is die strijd in uw belang, broeder. Ik wil daarmee zeggen dat het u vaak overkomt opdat ge uzelf niet verheft, maar uzelf vernedert. Kijk maar naar die grote steunpilaar van de Apostelen, hoezeer het in zijn belang was dat hem een doorn in het vlees gegeven was, een dienaar van de Satan, om hem te kwellen⁴⁰. Waarom? Opdat hij zich niet zou verheffen.

Als dus zelfs zulk een Apostel op die manier getuchtigd werd opdat hij zich niet zou verheffen, hoeveel te meer is het dan voor ons die zwak zijn en denken dat wij iets voorstellen, nodig dat we lijden opdat wij ons niet verheffen? En ook als u verdriet of moeilijkheden overkomen moet ge niet vragen daar onmiddellijk verlichting van te krijgen, want vaak is dat ook nuttig voor u, broeder. Ik bedoel dat ge u vaak op het uur van het gebed niet om uw heil bekommert, net als de Israëlieten. Want er staat geschreven: “Toen werd Jakob vet en sloeg achteruit; hij werd vet, dik en vetgemest, en hij verwierp God Die hem gemaakt had, en hij minachtte de Rots van zijn heil⁴¹”. En als ge vraagt om een bepaald iets te verkrijgen, vraag dan niet dat ge het op het moment zelf krijgt. Want ik zeg u dat het vaak voorkomt dat gij als mens denkt dat het nuttig voor u is, maar dat het vaak niet zo is. Als ge echter afstand doet van uw wil en volgens Gods wil wilt gaan, hoeft ge niet bevreesd te zijn, omdat Hij Die alles kent vóór het geschapen is⁴², ons leidt volgens Zijn toegeeflijkheid. Want wij weten niet of wat wij vragen nuttig voor ons is. Velen immers kregen wat zij verlangden en hebben het daarna betreurd. En vaak is het hun slecht vergaan, omdat ze niet zorgvuldig hebben onderzocht of het Gods wil was, maar dachten dat het goed was. Ze hebben veel gevaar gelopen omdat de Duivel ze bedrogen had met een op zich deugdelijk werk. En in veel dergelijke gevallen betreurt men daarna dat men aan zijn eigen verlangen heeft toegegeven. Luister ook maar naar de Apostel die zegt:

“Wij weten niet hoe wij moeten bidden⁴³; alles is geoorloofd, ja, maar niet alles is nuttig. Alles is geoorloofd, maar niet alles dient tot stichting”⁴⁴. Hij is het dus Die weet wat nuttig voor ons is en wat ons sticht. We moeten het dus aan Hem overlaten. En dat zeg ik zeker niet om u te laten ophouden Hem om iets te vragen, maar veeleer om u aan te zetten zowel het kleine als het grote te vragen. Maar wat ik u zeg, betekent ook nog dit: wanneer ge bidt en voor Hem neerlegt wat in uw hart is, moet ge tegen Hem zeggen: “Maar Uw wil geschiede⁴⁵, niet de mijne. Als het nuttig is, handel dan zoals Gij weet”. Want zo staat het geschreven: “Openbaar de Heer uw weg en vertrouw op Hem, en Hij zal het doen”⁴⁶. Ge ziet dat zelfs onze Heer Jezus Christus als mens met de volgende woorden bidt: “Vader, als het mogelijk is, laat deze beker aan Mij voorbijgaan. Niet echter zoals Ik wil, maar zoals Gij wilt”⁴⁷.

Daarom, broeder, moet ge als ge Hem om iets vraagt, standvastig in uw verzoek blijven en duidelijk tegen Hem zeggen: “Meester, als het Uw wil is dat dit bevel gegeven wordt, maak het dan mogelijk en vergemakkelijk het. Maar als het niet Uw wil is, laat het dan niet gebeuren, mijn God. Geef mij niet over aan mijn verlangen, want Gij kent mijn dwaasheid. Geef mij dus niet over aan mijn besluit en mijn dwaasheid, maar leid mij volgens Uw toegeeflijkheid, volgens Uw kennis”. Maar als ge ook bidt wegens verdriet en slechte gedachten, zeg dan: “Heer, straf mij niet in Uw toorn, kastijd mij niet in Uw woede. Ontferm U over mij, Heer, want ik ben zwak⁴⁸. (Zie wat de Profeet zegt.) Maar sla acht, Meester, en zie dat ik stof en as ben⁴⁹, en dat ik niets kan verdragen. Geef mij niet over aan mijn zonde, Heer, en wees niet onverschillig over mij, want dan word ik gelijk aan hen die neerdalen in het graf⁵⁰. Maar geef eer aan Uw naam, dat ge het kwade niet gedenkt, en herinner U niet mijn zonden, en verhoor mij. En als het mogelijk is, laat dit verdriet dan uit mij weggaan. Maar niet zoals ik wil, maar zoals Gij wilt. Alleen: sterk mijn ziel en bescherm haar. Dan zal ik het kunnen verdragen, opdat ik genade voor U zal vinden, zowel in het huidige leven als in het toekomstige”. En werp op Hem uw zorg⁵¹, dan zal Hij zorgen dat geschiedt wat nuttig voor u is. Weet dus dat Hij omdat Hij goed is, wil dat alles bijdraagt aan ons heil en het is juist daarom dat de Goede Herder Zijn leven heeft geofferd. Aan Hem komt toe de heerlijkheid in de eeuwen. Amen.

Trek daarom als zwaard de vreze Gods; want de vreze Gods is als een tweesnijdend zwaard, dat elk slecht verlangen afsnijdt. Zorg dus dat ge voortdurend de vreze Gods in uw geest hebt, denkend aan die vreeswekkende laatste dag waarop de roodgloeiende hemelen zullen vergaan en

de elementen zullen wegsmelten door het vuur; en de aarde met al wat erop is, zal verbranden⁵²; wanneer de sterren zullen vallen als bladeren, en de zon en de maan zullen verduisteren, en geen licht meer zullen geven⁵³; wanneer de Zoon des mensen zal verschijnen⁵⁴, en de krachten der hemelen zullen wankelen⁵⁵; wanneer de Engelen zullen verschijnen die rondgaan en het geluid van bazuinen die naderbij komen gehoord wordt⁵⁶; het vuur zal verschijnen dat vóór Hem brandt en dat overal zal rondgaan om de wereld te verbranden; om Hem heen zal een groot onweer zijn, vreeswekkende aardbevingen en bliksemflitsen, zoals nog nooit hebben plaatsgevonden en tot die dag ook niet zullen plaatsvinden, zodat zelfs de hemelse machten overmand zullen worden door hevige schrik.

Hoe zouden wij dan moeten zijn, broeders? Welk een vrees en welk een afschuw zullen ons dan overheersen? Denk, broeder, aan de Israëlieten in de woestijn: zij verdroegen niet het duister en het geluid van de bazuinen en de stem van God Die sprak vanuit het vuur, maar zorgden dat geen woord hen bereikte, want zij konden werkelijk het woord niet verdragen⁵⁷, al daalde God neer zonder vrees, en sprak Hij niet tot hen in toorn, maar verzekerde Hij hun met een troostend woord dat God met hen was⁵⁸.

Luister nu, mijn broeder: als de mensen niet Zijn komst konden verdragen die vergezeld ging van een troostend woord, waarbij noch de roodgloeiende hemelen wegsmolten, noch de aarde met al wat erop is verbrandde, noch de bazuinengelen de bazuinen lieten schallen, zoals die bazuin zal weerklinken⁵⁹ en allen die vanaf het begin van de wereld gestorven zijn zal doen ontwaken, noch het vuur dat de wereld overstroomt, noch een andere van de verschrikkingen plaatshad die zullen gebeuren, wat zullen wij dan niet doen, wanneer Hij in onverdraaglijke toorn en gramschap zal nederdalen, en Zich zal neerzetten op Zijn roemrijke troon en Zijn oproep zal richten tot de aarde, van het oosten tot het westen, en van het ene einde der aarde tot het andere, om Zijn volk te oordelen⁶⁰ en ieder te vergelden overeenkomstig de wijze waarop hij geleefd heeft?

Wee, geliefden! Hoe zouden wij dan moeten zijn, wanneer we naakt en onbedekt zullen staan? Waar is dan de grootspraak? Waar is dan de lichamelijke moed? En waar is dan de bedrieglijke en onnutte schoonheid? Wee, wee! Hoe zullen we dan naar de vreeswekkende rechterstoel geleid worden! Waar is dan de zoetheid van de menselijke stem? Waar is dan de goddeloze en onbeschaamde vrijmoedigheid? Waar is dan het genot

van de zonde, een ware onreinheid? Waar zijn dan degenen die vinden dat mest van mannen een genot is? Waar zijn dan degenen die de wijn drinken met bekkens en muziekinstrumenten? Waar is dan de minachting van hen die zonder vreze Gods leven? Waar zijn dan de weelde en de verkwisting? Alles is voorbijgegaan en opgelost als een zwak briesje. Waar zijn dan de praatzucht en de hebberigheid? Waar is dan de wrede trots, die een afkeer van iedereen heeft en alleen zichzelf belangrijk vindt? Waar zijn dan de vruchteloze en nutteloze menselijke vooruitgang en roem? Waar zijn dan de koninklijke macht en de tirannie? Waar is de aanvoerder? Waar is de leider? Waar zijn zij die macht hebben, die trots zijn op hun grote rijkdom en God verachten? Waar zijn de aanvoerders? Dan zullen ze zien en zij zullen zich zeer verbazen, ze zullen verbijsterd zijn, geschokt zijn, en schrik zal hen bevangen! Daar zullen zij pijn lijden, zoals een vrouw die baart; zij zullen verbrijzeld worden door een geweldige storm⁶¹. Waar zal dan de wijsheid van de wijzen zijn? Waar hun onnutte kennis? Wee hen! Zij schudden en slingerden alsof zij dronken waren, en al hun wijsheid werd vernietigd⁶²! Waar zal dan de wijze zijn? Waar de notabele? Waar de onderzoeker van deze ijdele wereld⁶³?

Denk er eens over, broeder, hoe wij moeten zijn, wanneer we rekenschap moeten afleggen van onze daden, kleine of grote; want we moeten zelfs van elk ijdel woord rekenschap afleggen aan de rechtvaardige Rechter⁶⁴. Hoe moeten wij dan op dat uur zijn voor Zijn ogen? En welke vreugde zal ons ontvangen wanneer we geplaatst zullen worden aan de rechterhand van de Koning? Hoe moeten wij zijn, wanneer alle rechtvaardigen ons daar begroeten? Abraham zal u begroeten, Izaäk, Jacob, Mozes, Noach, Job, David en de heilige Profeten, Apostelen en Martelaren, en alle Heiligen en rechtvaardigen die in hun leven aan God hebben behaagd; en allen waarvan ge hier hoort, wier leven ge bewondert en die ge op dat moment zoudt willen zien, zullen daar naar u toe komen, en u omhelzen en begroeten, vol vreugde wegens uw redding.

Hoe moeten we dan zijn? Welk een onuitsprekelijke vreugde zullen we dan hebben, wanneer de Koning tegen hen die aan Zijn rechterhand zijn zal zeggen, terwijl Hij Zich vol vreugde tot hen richt: "Komt, gezegenden van Mijn Vader, neemt bezit van het Koninkrijk dat voor u bereid is vanaf de grondvesting der wereld"⁶⁵.

Dan, mijn broeder, zult ge het roemrijke Koninkrijk en de schone kroon uit de hand van de Heer ontvangen⁶⁶, en dan zult ge voortaan tezamen met Christus heersen. Dan zult ge de goederen beërven die God bereid

heeft voor hen die Hem liefhebben⁶⁷. Dan zult ge zonder zorgen zijn, en nooit meer een enkele vrees koesteren.

Denk u eens in, broeder, hoe het zou zijn in de hemelen te heersen, zoals we hiervoor zeiden. Want ge zult de kroon uit de hand van de Heer ontvangen en ge zult voortaan tezamen met Christus heersen. Denk u eens in, broeder, hoe het zou zijn voortaan altijd het aangezicht van God te zien. Hoe het zou zijn God te hebben als het licht dat u verlicht; want er zal dan voor u geen zon meer zijn om u overdag te verlichten, zoals Jesaja zegt, noch een maan om voor u te schijnen in de nacht, maar de Heer zal u tot een eeuwig licht zijn, en God zal uw luister zijn⁶⁸.

Ja, broeder, welk een vreugde wacht hen die de Heer vrezen en hen die Zijn geboden onderhouden. Maar denk u nu ook eens in wat het verdrijf van de zondaars zal zijn, wanneer zij zullen staan voor het vreeswekkende gericht; welk een schaamte zij zullen voelen staande voor de rechtvaardige Rechter, omdat zij niets tot hun verontschuldiging zullen kunnen zeggen; welk een schaamte hen zal overmannen wanneer zij geplaatst zullen worden aan de linkerhand van de Koning? Welk een duisternis op hen zal vallen, wanneer Hij Zich in Zijn toorn tot hen zal richten en wanneer Hij hen in Zijn gramschap in verwarring brengt⁶⁹, zeggende: "Gaat weg van Mij, vervloekten, in het eeuwige vuur, dat bereid is voor de Duivel en zijn engelen"⁷⁰.

Wee, wee! Welk een ellende en verdriet zal hun geest vervullen, wanneer het geroep gehoord zal worden van allen wanneer Hij zal zeggen: "Dat de zondaars teruggevoerd worden naar de Hades"⁷¹. Wee, wee! Welk een rouwklacht zullen zij aanheffen, klagend en treurend, wanneer zij weggeleid worden om bitter gestraft te worden in de eindeloze eeuwigheid! Wee, wee! Hoe zou de plaats zijn waar geweest is en tandengeknars, de plaats die "afgrond" genoemd wordt⁷², die zelfs door Satan gevreesd wordt! Wee, hoe zouden de gehenna van het onblusbare vuur zijn en de giftige worm die niet sterft! Wee, hoe vreeswekkend is die eeuwige en uiterste duisternis, waar hij eeuwig verblijft! Wee, hoe onbarmhartig en streng zijn de Engelen bij de straffen! Want zij beschimpen en berispen op vreeswekkende wijze.

Dan zullen zij die gestraft worden luid roepen, maar er zal niemand zijn om hen te helpen. Zij zullen luid roepen tot de Heer, maar Hij zal niet naar hen luisteren. Dan zullen zij begrijpen dat hun leven nutteloos geëindigd is, en dat wat zij hier aangenaam vonden, bitterder blijkt te zijn dan gal

en vergif. Waar zal dan het bedrieglijke genot van de zonde zijn? Want er bestaat geen ander genot dan de Heer te vrezen. Waarlijk, dat is genot. Waarlijk, dat verzadigt de ziel, zoals het lichaam verzadigd wordt door merg en vet⁷³. Dan zullen zij zichzelf en hun daden veroordelen. Dan zullen zij toegeven en zeggen: "Het oordeel van God is rechtvaardig; want wij hebben erover gehoord, maar we hebben geen afstand willen doen van onze slechte daden". Maar dat te zeggen, helpt hen niet.

Wee, wee mij, die door mijn moeder in verderfelijke zonden ontvangen ben⁷⁴! Mijn zonden zijn talrijker dan het zand der zee, en ik ga gebogen onder hun gewicht als iemand die gebogen is onder vele ijzere ketenen. Want ik ben niet waardig mijn ogen op te heffen naar de hemel⁷⁵. Tot wie anders kan ik mijn toevlucht nemen dan tot U, Menslievende, tot wie anders dan tot U, Die het kwade niet gedenkt? Ontferm U over mij, o God, volgens Uw grote barmhartigheid, en volgens Uw grote ontferming, delg mijn zonde uit. Was mij geheel schoon van mijn ongerechtigheid en reinig mij van mijn zonde. Want ik belijd mijn ongerechtigheid, en mijn zonde is steeds voor mijn ogen. Tegen U alleen heb ik gezondigd en ik heb kwaad gedaan voor Uw aangezicht⁷⁶. Tot U neem ik mijn toevlucht wegens Uw grote medelijden. U heb ik vertoornd, en tot U neem ik mijn toevlucht wegens Uw grote vergevingsgezindheid. U heb ik verloochend, en tot U neem ik mijn toevlucht wegens Uw grote goedheid en menslievendheid, en smekend roep ik: Wend Uw aangezicht ver af van mijn zonden, delg al mijn ongerechtigheid uit⁷⁷, alleen omwille van Uw naam. Want ik heb niets dat ik U kan aanbieden, geen goede daad, geen zuiver hart, maar vertrouwend op Uw barmhartigheid, geef ik mezelf aan U over, opdat Gij in mij een zuiver hart scheidt en mij sterkt met Uw besturende geest⁷⁸, opdat ik niet opnieuw snel in zonde verval, maar van nu af aan U in heiligheid en rechtvaardigheid mag aanbidden, alle dagen van mijn leven. Want aan U is het koninkrijk en de kracht, in alle eeuwen. Amen.

Ik smeek u dus, broeders: laten wij, gezien wat ons te wachten staat, ijverig zijn, opdat we vlekkeloos en onberispelijk in vrede voor Hem kunnen verschijnen. Wanneer een slechte gedachte u overvalt, broeder, trek dit zwaard dan, dat wil zeggen de vreze Gods, dan zult ge alle macht van de Vijand doen verdwijnen.

En laten de Heilige Schriften u tot trompet zijn: op dezelfde wijze als het trompetgeschal de soldaten verzamelt, roepen de Heilige Schriften tot ons, en verzamelen onze gedachten in de vreze Gods. Want onze gedachten zijn als soldaten die strijden tegen de vijanden van de koning. En op

dezelfde wijze als de trompet het ogenblik van de strijd aankondigt en de ijver van de dappere en ijverige strijders tegen de vijand aanwakkert, zo wakkeren de Heilige Schriften uw ijver aan voor het goede en maken zij u dapper tegenover de hartstochten.

Daarom, broeder, moet ge uzelf zoveel mogelijk dwingen ze zo vaak mogelijk te bestuderen, om uw gedachten te verzamelen die de Vijand met zijn slechtheid verstrooit door op listige wijze slechte gedachten in te geven, of vaak ook verdriet te veroorzaken of door een goed leven en comfort aan te bieden. Het is zijn slechtheid die hem daarin doet slagen, om de mens te vervreemden van God. Het gebeurt namelijk vaak dat wanneer hij er niet in slaagt iemand met gedachten schade toe te brengen en hem zo te overwinnen, hij hem vervolgens verdriet aandoet, om zijn geest te verduisteren en er daarna in te zaaien wat hij maar wil. En hij begint de monnik op listige wijze zodanige gedachten in te geven dat deze zweert: "Toen ik het goede begon te doen, had ik kwade dagen; laten we nu dus maar het kwade doen, opdat het goede eruit voortkomt"⁷⁹. En als hij niet waakzaam is, verslindt de Vijand hem levend, zoals de Hades. Als hij hem echter ook op die manier niet kan schaden, biedt hij hem comfort aan. Hij verheft hem en overlaadt hem met bedrog, wat vreselijker en erger is dan alle hartstochten. Want dat maakt de mens trots en ontnemt hem de vreze Gods. Dat maakt dat zijn mond godslasteringen tot de hemel richt. Want er staat geschreven: "Zij zetten hun mond op tegen de hemel"⁸⁰. Dat maakt dat de mens zijn eigen zwakte niet meer kent, en dat hij niet meer denkt aan de dag van de dood. Dat is overigens de weg van alle kwaad. Wie deze weg graag bewandelt, eindigt ten slotte in de duistere oorden van de dood. Dit is de weg waarvan de Heer gezegd heeft: "Breed is de weg die ten verderve leidt"⁸¹.

Ge hebt nu gehoord, broeder, waarom de Vijand de ene keer comfort aanbiedt en een andere keer verdriet veroorzaakt. Daar waar hij denkt dat iemand door aangetrokken wordt, daar stelt hij zichzelf snel op te midden van deugdelijke daden. Daarom moet ge heel nauwgezet en waakzaam zijn, broeders, en ervoor zorgen dat ge altijd helemaal opgaat in het lezen van de Heilige Schriften, dan zullen deze u leren hoe ge de strikken van de Vijand kunt ontvluchten en ge het eeuwige leven kunt verwerpen. Want het lezen van de Heilige Schriften concentreert de geest die afdwaalt, en het verschaft als geschenk kennis over God. Want er staat geschreven: "Rust van de zorgen van het leven en weet dat Ik God ben"⁸². Ge hebt gehoord, broeder, dat hij die met een oprecht hart de Heilige Schriften bestudeert, kennis over God verwerft. Wees daarom niet nala-

tig voor uw ziel, broeder, maar besteed uw tijd aan lezen en aan bidden, opdat uw geest verlicht wordt en ge volmaakt en onberispelijk wordt en nergens in te kort schiet⁸³. Sommigen beroemen zich op hun omgang met notabelen en aanvoerders en koningen; gij echter kunt u beroemen tegenover de Koning, niet de aardse, maar de hemelse, en tegenover de Engelen van God, omdat ge door middel van de Heilige Schriften omgang hebt met de Heilige Geest, want het is de Heilige Geest Die door middel van de Heilige Schriften spreekt. Zorg er dus voor dat ge de Heilige Schriften bestudeert en dat ge volhardt in het gebed. Want hoe meer ge door middel daarvan tot God nadert, des te meer worden uw geest en uw ziel geheiligd. Nu ge van tevoren weet, broeder, dat eens en voor altijd zowel de ene als de andere ascese⁸⁴ u heiligen, moet ge ervoor zorgen u er nog vaker aan te wijden. Als uw handen werken, bid dan met uw geest. Ook de gelukzalige Anna, de moeder van de profeet Samuel, bad terwijl alleen haar lippen bewogen; toch bereikte haar gebed de oren van de almachtige Heer, en werd haar gegeven waar ze om vroeg⁸⁵. Daarom, broeder, moet ge zelfs als uw handen werken, toch met uw geest bidden; want zelfs als we zwijgen, hoort God het. Als ge niet kunt lezen, ga dan dicht in de buurt van waar gelezen wordt, zodat ge kunt luisteren en er profijt van hebt. Want er staat geschreven: "Als ge een verstandig mens vindt, ga hem dan al vroeg in de morgen bezoeken, en laat uw voet de drempels van zijn deuren uitslijten"⁸⁶. Want dat helpt niet alleen hen die niet kunnen lezen, broeder, maar ook degenen die het wèl kunnen, want er zijn er velen die wel lezen, maar niet weten wàt ze lezen.

Pas dus op, monnik, dat ge de genadegave die in u is niet verwaarloost⁸⁷, want deze is u door Christus als geschenk gegeven. Zorg er integendeel voor en bekommer u er nog meer om dan om goud en topaas, hoe ge aan God kunt behagen, om de zaligspreking van de Heiligen te verkrijgen. Want er staat geschreven: "Zalig die de getuigenissen van de Heer overwegen, die Hem zoeken met geheel hun hart"⁸⁸. Pas op dat de Vijand u niet onderbreekt wanneer ge wilt lezen, door u lusteloos te maken of u af te leiden door te zeggen: "Doe eerst dit werkje, het duurt maar even, dan kunt ge daarna ongestoord lezen". Want op het moment dat hij u dit ingeeft, geeft hij u ook ijver voor handwerk: hij biedt u van alles aan om uw aandacht af te leiden en u te verhinderen te lezen en er nut van te hebben. Want als hij ziet dat een broeder ingespannen leest en er nut van heeft, bestrijdt hij hem met dit soort voorstellen, om te proberen hem het lezen te beletten. Laat u daar niet toe overhalen, maar wees als een hert dat dorst heeft en smacht naar de waterbronnen⁸⁹, dat wil zeggen de Heilige Schriften, opdat ge daarvan drinkt en zij uw tong verfrissen die dorst

heeft en brandt door de hartstochten. Drink echter tegelijk het nut dat uit de Heilige Schriften voortkomt. Wat ik daarmee bedoel is dat wanneer de Heer u de genadegave schenkt ze te lezen en een of ander woord er uit te begrijpen, ge het niet moet laten ontsnappen, maar het in uw geest moet overwegen, en het in uw hart moet griffen en het onuitwisbaar in uw geheugen moet bewaren. Want er staat geschreven: “Ik zal mijn geest concentreren op Uw geboden, en Uw woorden niet vergeten”⁹⁰. En ook nog: “In mijn hart heb ik Uw woorden geborgen, om niet te zondigen tegen U”⁹¹. En verder nog: “Waardoor kan een jonge mens zijn weg recht maken? Door het onderhouden van Uw woorden”⁹².

Ziet ge, broeder, dat als de mens de woorden van God in zijn geheugen houdt, hij de rechte weg bewandelt? Want wie heeft Gods woorden in zijn geheugen en bewandelt niet de rechte weg als hij niet onwaardig en ellendig is? Zo iemand heeft Gods woorden helemaal niet in zijn geheugen, maar heeft zelfs wat hij dacht in zijn geheugen te hebben, vergeten. Tot zo iemand zegt God: “Waarom durft ge van Mijn gerechtigheden te spreken en is uw mond vol van Mijn Verbond?”⁹³. Hij beveelt dus dat van hem zelfs wordt afgenomen wat hij meent te bezitten⁹⁴. Zo iemand meent dat hij gelovig is, en hij noemt zich ook Christen, maar met zijn werken verloochent hij het geloof en hij is erger dan een ongelovige⁹⁵. Daarom beveelt Hij dat de Heilige Geest, Die hij op de dag van de verlossing⁹⁶ ontvangen heeft, en Die hij meent nog in zich te hebben, van hem wordt afgenomen. En het vergaat die mens als een aarden vat met wijn, dat gebarsten is, en dat via de barst de wijn verloren heeft: wat hij meent te hebben is uit het vat weggegaan. Allen die het vat zien en niet weten wat er gebeurd is, denken dat het vol is; wanneer het echter op de laatste dag onderzocht wordt, zal het voor allen duidelijk zijn dat het leeg is. Het zijn die mensen die op die dag tegen de Koning zullen zeggen: “Heer, hebben wij niet in Uw naam geprofeteerd, en hebben wij in Uw naam niet vele wonderen gedaan?”⁹⁷. En dan zal de Koning hen antwoorden met de woorden: “Waarlijk, Ik zeg u: Ik ken u niet”⁹⁸.

Ziet ge, broeder, dat een dergelijke mens uiteindelijk niets heeft? Gij moet dus de woorden die ge hoort in uw geheugen bewaren en de rechte weg bewandelen. Pas op dat ge de vergetelheid niet toelaat en zij de woorden uit uw hart wegrukt. Pas op dat ge vogels niet toestaat uit de hemel neer te dalen en het zaad van de Zoon van God te eten⁹⁹. Want Hijzelf heeft gezegd: “Het zaad is het Woord Gods¹⁰⁰ dat ge gehoord hebt”. Verberg het woord in de ingewanden van de aarde, opdat het vrucht draagt; dat wil zeggen, verberg het woord in uw hart, opdat ge door uw vreze Gods,